

**GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
AVRUPA'DA KADININ
HUKUKİ DURUMU
CİLT I**

**Prof. Dr. Bilgin TİRYAKIOĞLU
Doç. Dr. Necla ÖZTÜRK
Arş. Gör. Güven YARAR**

AKADEMİSYEN
KITABEVİ

© Copyright 2018

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademişyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-218-3

Redaksiyon

Esra KAVASOĞLU PARLAK

Kitap Adı

Geçmişten Günümüze Avrupa'da
Kadının Hukukî Durumu Cilt I

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Akademişyen Dizgi Ünitesi

Editörler

Prof. Dr. Bilgin TIRYAKIOĞLU
Doç. Dr. Necla ÖZTÜRK
Arş. Gör. Güven YARAR

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

DOI

10.37609/akya.1965

GENEL DAĞITIM

Akademişyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Hoca olmanın en güzel tarafı öğrencilerinizin hayatına dokunabilme, onlara daha iyi insan olma yolunu gösterebilme şansınızın olmasıdır.

Bana, Hoca olmanın tüm güzelliklerini yaşatan ve Hocası olmaktan gurur duyduğum sevgili öğrencim, arkadaşım ve dostum Pakize Devrim ÇETİN ile O'nun yetişmesinde emeği geçen başta babannesi Pakize SEVİM olmak üzere annesi Serpil ve babası Muzaffer ÇETİN'e.

Doç. Dr. Necla ÖZTÜRK

ÖNSÖZ

Bu çalışma Akdeniz Üniversitesi Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Araştırma ve Uygulama Merkezi (KATÇAM) tarafından yürütülen Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans ve Doktora Programındaki *Hukuk ve Kadın* dersini seçen öğrencilerin eseridir.

Hukuk ve Kadın dersinin konusu; Türk hukukunda ve diğer ülke hukuklarında kadına ilişkin temel yasal düzenlemelerin araştırılması ve değerlendirilmesidir. Bu çerçevede ilk çalışmamız, Ekim 2017’de yayımlanan *Türk Hukukunda Kadın* kitabıdır. Bu kitabın devamı niteliğinde olan *Geçmişten Günümüze Avrupada Kadının Hukukî Durumu* başlıklı bu çalışmada ise Almanya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, İspanya, İtalya, İzlanda, Yunanistan gibi ülkelerin yanı sıra Avrupa Birliği direktiflerinde kadının hukukî durumu tarihsel süreç ve günümüz düzenlemeleri çerçevesinde derlenmiş ve değerlendirilmiştir.

Konuya ilgi duyan araştırmacı ve uygulayıcılara rehber olmaktan başka bir iddiası bulunmayan bu çalışmada metinlerdeki görüşlerin ilgili yazar(lar)a ait olduğunu, editörlerin görüşünü yansıtmadığını da belirtmek isteriz.

Bu kitabın elinize ulaşmasında bölüm yazarı öğrencilerimizin katkısı büyüktür. Kitapta bölüm yazarı öğrencilerimiz ilk kez böyle bir çalışmanın içinde yer almalarına rağmen büyük bir özveri ve heyecanla çalıştılar, editörler tarafından istenen düzeltmeleri bıkmadan usanmadan yerine getirdiler; her birine ayrı ayrı teşekkürü bir borç biliriz. Ayrıca metinlerin tamamını okuyarak kitabın redaksiyonunu titizlikle gerçekleştiren sevgili arkadaşımız Esra Kavasoglu Parlak’a yapıcı eleştiri ve yardımlarından dolayı minnettarız. Son olarak, kitabın basım aşamasındaki yardım, destek ve anlayışlarından dolayı başta Yasin Dilmen olmak üzere tüm Akademisyen Yayınevi çalışanlarına çok teşekkür ederiz.

Bilgin TİRYAKIOĞLU
Necla ÖZTÜRK
Güven YARAR
Antalya, 2018

İÇİNDEKİLER

Önsöz	v
Almanya’da Kadın.....	1
Giriş.....	1
I- Almanya’da Kadın Haklarının Tarihsel Gelişimi.....	1
A) Hitler Dönemi	2
B) Doğu ve Batı Almanya’nın Ayrıldığı Dönem.....	3
C) Doğu ve Batı Almanya’nın Tekrar Birleştiği Dönem.....	5
II- Günümüzde Almanya’da Kadınların Durumu ve Mevcut Düzenlemeler.....	7
A) Evlilik, Boşanma Hakları ve Ebeveynlik Rollerini.....	7
B) Almanya’da Kadınların İş Gücüne Katılımı.....	9
C) Ön Yargı ve İstismar ile Mücadele	11
D) Hamilelik ve Kürtaj.....	11
E) Azınlıklar ve Çeşitli Mahkeme Kararları	13
Sonuç.....	15
Avrupa Birliğinde Kadın.....	19
Giriş.....	19
I- Avrupa Birliği.....	19
A) Avrupa Birliği ve Kurumsal Yapısı	19
B) Avrupa Bütünleşmesinin Tarihsel Süreci.....	22
II- Avrupa Birliği Hukukunda Kadın-Erkek Eşitliği	25
A) Kurucu Antlaşmalarda Kadın-Erkek Eşitliği.....	25
B) Kadın-Erkek Eşitliğine İlişkin Direktifler	30
1. 75/117/EEC Sayılı Eşit Değerde İşe Eşit Ücret İlkesine İlişkin Direktif.....	30
2. 76/207/EEC Sayılı İşe Başvuruda, Mesleki Eğitim ve İşte Yükselmeye ve Çalışma Koşullarında Kadın ve Erkeğe Eşit Muameleyle İlişkin Direktif.....	31
3. 79/7/EEC Sayılı Sosyal Güvenlik Alanında Kadın ve Erkeğe Eşit Muamele Direktifi.....	31

4. 86/378/EEC Sayılı İşyerlerinde Uygulanan Sosyal Güvenlik Sigortalarında Kadın ve Erkeğe Eşit Muamele Direktifi.....	32
5. 86/613/EEC Sayılı Serbest Meslek Sahipleriyle Tarım Alanında Çalışan Kadın ve Erkeklerle Eşit Muamele ve Anaların Korunması Hakkında Direktif.....	32
6. 92/85/EEC Sayılı Gebe, Doğum Yapmış ve Emzikli Kadın Çalışanların, Çalışma Hayatında Sağlık ve Güvenlik Koşullarının İyileştirilmesine İlişkin Direktif.....	33
7. 96/34/EEC Sayılı Ebeveyn İzni Direktifi.....	33
8. 97/80/EC Sayılı Cinsiyet Temelinde Ayrımcılık Davalarında İspat Yükümlülüğüne İlişkin Direktif	34
9. 2000/78/EEC Sayılı İşe Alma ve Mesleğe İlişkin Direktif.....	34
10. 2002/73/EEC Sayılı Cinsel Tacize İlişkin Direktif.....	34
11. 2004/113/EEC Sayılı Mal ve Hizmetlere Erişimde Kadınlar ve Erkeklerle Eşit Muamele Edilmesi Prensiplerinin Uygulanması Direktifi	35
12. 2006/54/EC Sayılı Direktif	35
13. 2010/18/EU Sayılı BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP ve ETUC Tarafından Karara Bağlanmış Ebeveyn İzni Hakkındaki Gözden Geçirilmiş Çerçeve Anlaşmayı Yürürlüğe Sokan ve 96/34/EC Sayılı Direktifin İlgâ Edilmesine İlişkin Direktif.....	36
14. Serbest Meslek Faaliyetleriyle Uğraşan Kadın ve Erkekler için Eşit Muamele İlkesinin Uygulanmasına İlişkin 2010/41/EU Sayılı Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi Direktifi.....	36
15. 2012/29/EU Sayılı Suç Mağdurlarının Haklarına, Desteklenmesine ve Korunmasına İlişkin Asgari Standartların Oluşturulması ve 2001/220/JHA Sayılı Konsey Karar Çerçevesinin Değiştirilmesine İlişkin Direktif.....	37

16. 2014/124/EU Şeffaflık Yoluyla Erkeklerle Kadınlar Arasında Eşit Ücret İlkesinin Güçlendirilmesine İlişkin Direktif.....	37
C) Avrupa Birliği Mevzuatındaki Diğer Düzenlemeler.....	38
1. Kadın Erkek Eşitliği Üzerine Sosyal Eylem Programları	38
2. Kadın-Erkek Eşitliği İçin Yol Haritası	39
III- Avrupa Birliğinde Kadına Yönelik Devam Eden Çalışmalar	39
A) Cinsiyet Eşitliği Stratejisi	40
B) Eşit Ekonomik Özgürlük	40
C) Ücret Eşitliği	41
D) Karar Almada Eşitlik	41
E) Cinsiyete Dayalı Şiddet	42
F) Dış İlişkilerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Dikkate Alınması	43
Sonuç.....	44
Finlandiya’da Kadın.....	49
Giriş.....	49
I- Finlandiya Hakkında Genel Bilgi.....	50
II- Finlandiya’da Kadın Haklarının Tarihsel Gelişimi	51
A) İsveç Krallığı Dönemi	51
B) Rus İmparatorluğu Dönemi	52
C) Bağımsız Dönem	57
III- Günümüzde Fin Kadının Sahip Olduğu Haklar ve Özgürlükler.....	61
A) Siyasî Hayat.....	61
B) Çalışma Hayatı	64
a) Ayrımcılık Yasağı.....	64
b) Eşit İşe Eşit Ücret İlkesi.....	65
c) Aile İzni ve Yardımları.....	66
aa) Annelik Yardımı ve İzni	66
bb) Aile Yardımı	66
cc) Ebeveyn Yardımı ve İzni	67
dd) Babalık Yardımı ve İzni.....	67
d) Sosyal Hizmetler	67
aa) Çocuk Yuvası.....	68
bb) Çocuklara Yönelik Günlük Bakım Ödeneği	68
C) Eğitim Hayatı.....	69
Sonuç.....	71

Fransa’da Kadın	77
Giriş.....	77
I- Fransa’da Tarihsel Süreçte Kadın.....	78
A) Orta Çağ.....	78
B) Rönesans, Fransız Devrimi, Aydınlanma Çağı ve Sonrası.....	81
II- XX. Yüzyıldan Günümüze Fransa’da Kadın	89
A) Ana Hatlarıyla Kadınlarla İlgili Düzenlemeler	89
B) Siyasî Hayat.....	89
C) Eğitim	91
D) İş Hayatı.....	92
Sonuç.....	94
İngiltere’de Kadın	97
Giriş.....	97
I- İngiltere’de Kadın Haklarının Tarihsel Gelişimi	99
A) Orta Çağ.....	99
B) XVI ilâ XVIII. Yüzyıllar	100
C) XIX. ve XX. Yüzyıllar.....	102
II- Günümüzde İngiltere’de Kadının Durumu	108
A) İngiltere Siyasî ve Hukuk Düzeninde Kadının Yeri	108
1. İngiliz Hukuku Hakkında Genel Bilgiler	108
2. Bedensel Bütünlük, Cinsel Suçlar ve Şiddet.....	109
B) Kadınların İş Gücüne Katılımı ve Yasal Düzenlemeler.....	110
1. Sendikalar	110
2. Cinsiyet Ayrımcılığı ve Ücretler	111
3. Çalışma Yaşamında Hamilelik ve Doğuma İlişkin Düzenlemeler	114
Sonuç.....	115
İspanya’da Kadın.....	121
Giriş.....	121
I- İspanya Tarihinde Kadının Yeri.....	123
A) XX. Yüzyıla Kadar	123
B) XX. Yüzyıl.....	126
1. Erken XX. Yüzyıl	126
2. Cumhuriyet Dönemi.....	127
3. İç Savaş Dönemi	128

4. Franco Dönemi.....	130
5. Parlamenter Monarşi Döneminde Kadınlar	131
II- Günümüz İspanya'sında Kadın Haklarının Durumu.....	133
A) Şiddete İlişkin Düzenlemeler.....	133
B) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konusunda Atılan Adımlar	135
1. İstihdam Konusunda Cinsiyet Eşitliği	136
2. Çocuğun Bakımı Konusunda Cinsiyet Eşitliği	137
3. Karar Alma Mekanizmalarında Cinsiyet Eşitliği.....	138
Sonuç.....	138

İtalya'da Kadın 141

Giriş.....	141
I- İtalya'da Kadın Haklarının Tarihsel Gelişimi	143
A) Genel Bir Bakış	143
B) Faşist Dönemde Kadın.....	147
II-Günümüz İtalya'sında Kadının Durumu ve Yasal Düzenlemeler	151
A) Kadınların İş Gücüne Katılımı	151
B) Ebeveyn İzni, Hamilelik, Loğusa ve Emzikli Kadınların Korunması ile İlgili Düzenlemeler	154
C) Kadınların Siyasal Yaşama Katılımı	155
D) Evliliğe İlişkin Düzenlemeler.....	159
Sonuç.....	159

İzlanda'da Kadın 163

Giriş.....	163
I- İzlanda'da Kadın Haklarının Tarihsel Gelişimi.....	165
A) Cumhuriyet Öncesi Dönem	165
1. İlk Yerleşim ve Uluslaşma Dönemi (870 ilâ 1262).....	165
a) Sosyal ve Siyasî Hayat	165
b) Medenî Durum	166
2. Norveç ve Danimarka Kralları Dönemi (1262 ilâ 1872).....	166
a) Sosyal ve Siyasî Hayat	167
b) Medenî Durum	167
3. Governors Dönemi (1873 ilâ 1904).....	169
a) Sosyal ve Siyasî Hayat	169
b) Medenî Durum	169

c) Eğitim	170
4. Özerk Yönetim Dönemi (1904 ilâ 1918)	170
a) Sosyal ve Siyasî Hayat	170
b) Medenî Durum	171
c) Eğitim	171
5. Anayasalı Monarşi Dönemi (1918 ilâ 1944).....	172
a) Sosyal ve Siyasî Hayat	172
b) Medeni Durum	173
c) Eğitim	173
B) Cumhuriyet Dönemi	173
1. 1944 ilâ 1980 Yılları	174
a) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	174
b) Siyaset	174
2. 1980 ilâ 2000 Yılları	175
a) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	175
b) Siyaset	176
3. 2000 Yılından Sonraki Gelişmeler.....	176
a) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	176
b) Siyaset	177
II- Günümüz İzlanda'sında Kadın.....	178
A) İş Hukukuna İlişkin Düzenlemeler	178
B) Aile Hukukuna İlişkin Düzenlemeler	179
C) Aile İçi Şiddete İlişkin Düzenlemeler	180
D) Eşit Durum ve Eşit Haklar Kanununun Denetimi	181
1. Cinsiyet Eşitliği Merkezi	181
2. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Şikâyet Komitesi	181
3. Yerel Yönetimlerin Cinsiyet Eşitliği Komiteleri.....	182
Sonuç.....	182
Yunanistan'da Kadın.....	185
Giriş.....	185
I- Yunanistan'da Kadın Haklarına İlişkin Tarihsel Süreç.....	186
A) Antik Yunan	187
1. Aile Hayatı: Evlilik ve Ev Hayatı	187
2. Boşanma.....	189
3. Eğitim	190
B) Roma Dönemi.....	191
1. Aile Hayatı: Evlilik ve Ev Hayatı	191

2. Boşanma.....	193
3. Eğitim.....	194
C) Osmanlı Dönemi.....	195
1. Kadınların Kanunî Hakları.....	195
2. Eğitim.....	197
II- Modern Yunanistan'da Kadın Hakları.....	198
A) 1821 ilâ 1952 Yılları.....	199
B) 1952 ilâ 1981 Yılları.....	203
C) 1981 Yılından Günümüze.....	205
1. Aile Hayatı: Aile Yasası Reformu ve Kürtaj.....	205
2. Boşanma.....	208
3. Eğitim.....	208
4. Çalışma Hayatı.....	209
5. Siyasî Hayat.....	211
Sonuç.....	213